

**Нагласи и употреба на
психоактивни вещества сред
учениците в гимназиален курс
на обучение (9-12 клас) в
училищата на територията на
град Търговище**

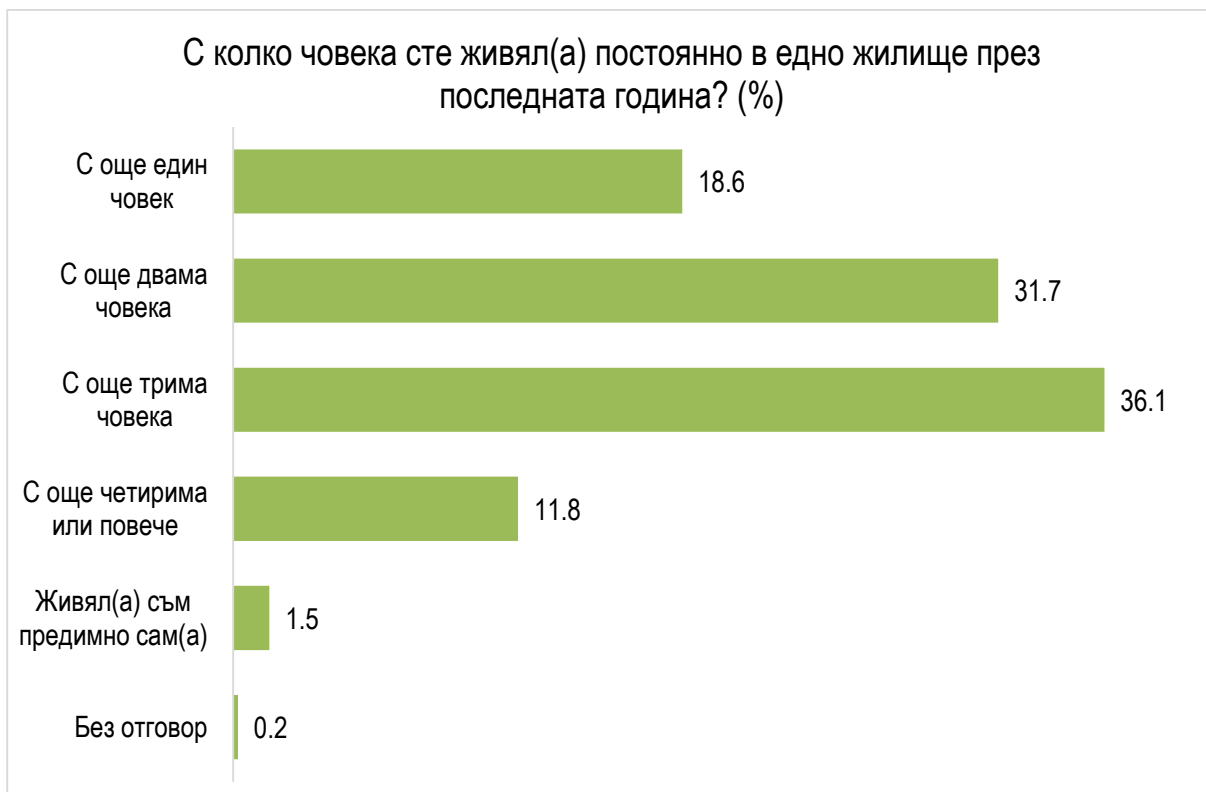
IV. НАГЛАСИ И УПОТРЕБА НА ПСИХОАКТИВНИ ВЕЩЕСТВА СРЕД УЧЕНИЦИТЕ В ГИМНАЗИАЛЕН КУРС НА ОБУЧЕНИЕ (9-12 КЛАС) В УЧИЛИЩАТА НА ТЕРИТОРИЯТА НА ГРАД ТЪРГОВИЩЕ

1. УЧЕНИЦИТЕ И ТЯХНОТО ЕЖЕДНЕВИЕ

Данните от проучването проведено сред ученици в гимназиални училища (9-12 клас) в гр. Търговище показват, че близо 68.7% живеят постоянно със своите двама родители. Само с единия си родител, майка съжителстват 16.2%, докато само с баща 5.8%. Едва 3% от учениците живеят с други хора извън роднинския кръг или сами.

Най-често анкетираните ученици живеят постоянно в едно жилище с още двама (31.7) или трима души (36.1%). В по-редки случаи съжителстват само с още един човек (18.6%) или четирима и повече (11.8%)

В конфликтни ситуации, по какъвто и да е повод в повечето случаи учениците влизат, както със своите приятели, връстници или съученици (32.8%), така и с родителите си (27.1%). Значително по-рядко се конфронтират със сестра/брат или други роднини (16.1%), учители (7.1%) и др. възрастни извън семейството (3.7%). Посочили, че не влизат в конфликт с никого са близо 37% от анкетираните. Разгледани по демографски признак пол данните показват, че жените влизат в конфликт по-често с родителите си, докато мъжете със своите приятели, връстници или съученици.

2. УЧЕНИЦИТЕ И УЧИЛИЩЕТО

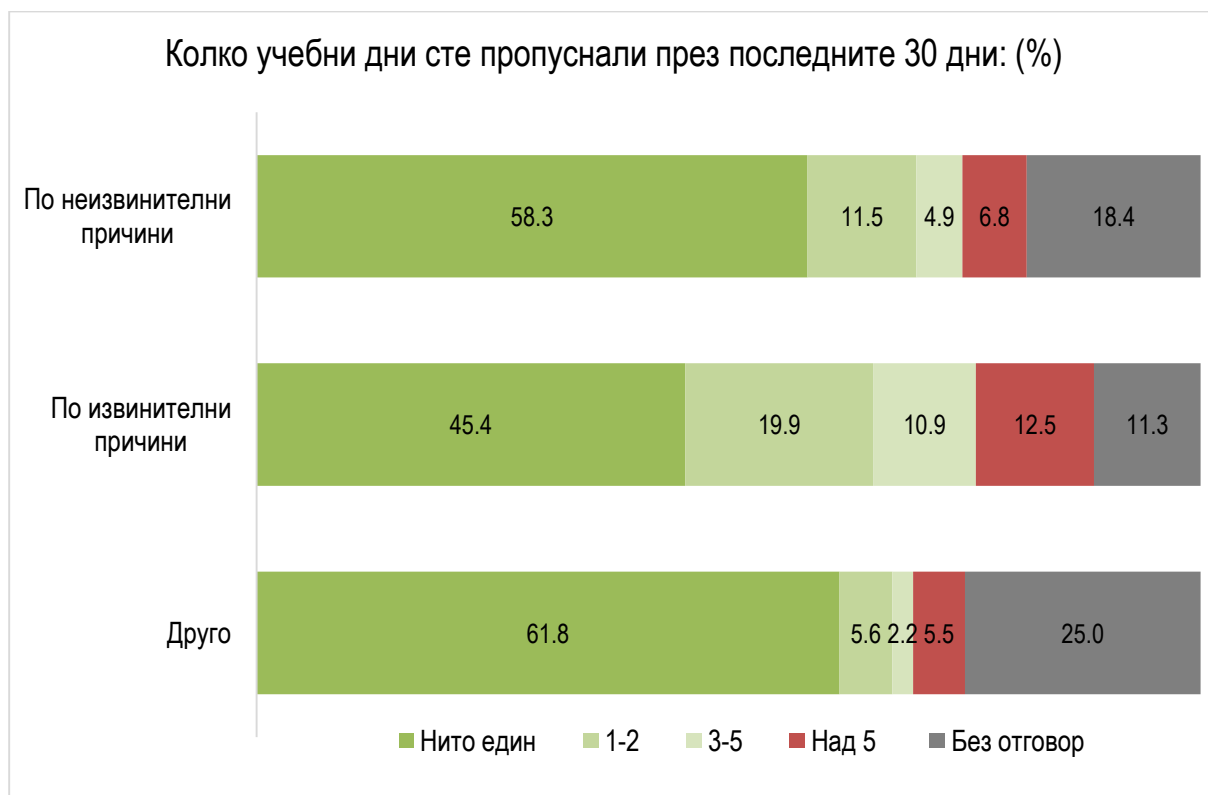
Проучването установява, че близо всеки втори ученик (между 51.2% и 56.2%) е на мнение, че в училище е необходимо да се разговаря открито по теми свързани със зависимостите, безопасния секс и насилието. Сред най-важните въпроси които считат, че е необходимо повече разискване гимназистите в гр. Търговище поставят тютюнопушенето (56.2%), насилието в живота (55.2%) и безопасния секс (54.9%). Малко над половината от анкетираните смятат също, че трябва да се обсъждат и теми свързани с употребата на наркотици (52.8%) и алкохол (51.2%). Безопасният секс е тема, която вълнува най-вече мъжете, докато жените желаят да разговарят по проблемите за насилието в живота и тютюнопушенето.

Въпросите свързани с наркотиците най-често се коментират както между самите ученици и приятелския кръг (47.3%), така и с родителите (42.9%). Значително по-рядко този проблем е бил обсъждан в училище с учители и педагогически съветници (27.7%). Разпределенията по пол показват, че момичетата са разговаряли значително повече с родителите си за наркотиците, докато момчетата са разисквали този въпрос със своите с ученици и приятели.

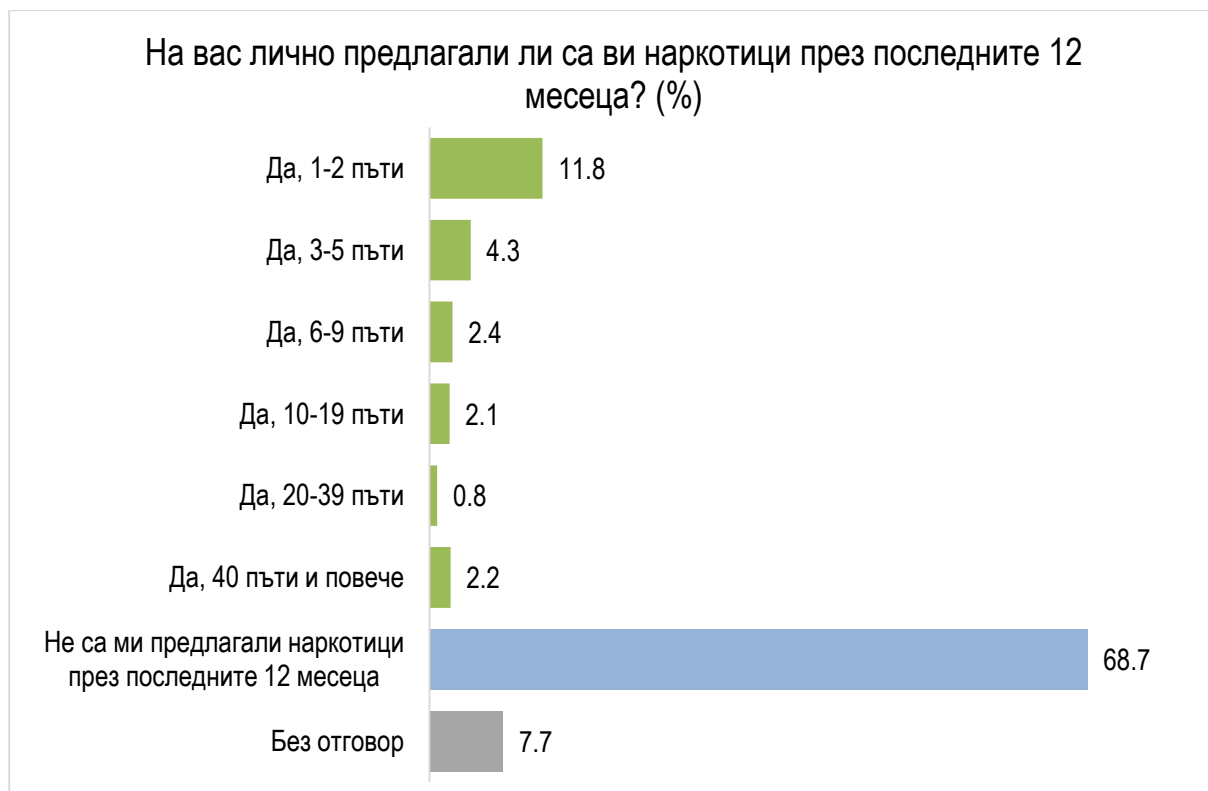

Близо 1/5 от учениците споделят, че са отсъствали от училище по неизвинителни причини, като най-често това е ставало между 1-2 пъти. Данните показват, че отсъствали по неизвинителни причини в повечето случаи са учениците от горните класове 11 и 12, за разлика от по-малките 9 и 10 клас.

3. УЧЕНИЦИТЕ И ТЕХНИЯ ПРИЯТЕЛСКИ КРЪГ

Обкръжението от хора, както и средата, в която учениците прекарват своето ежедневие може да окаже влияние за потенциална бъдеща употреба на наркотици и изпадане в други зависимости. В това отношение близо $\frac{1}{4}$ от учениците признават, че са им предлагали поне веднъж през последната година някакъв вид наркотик, като най-често това е ставало между 1 и 5 пъти (16.5%). Разгледани по демографски признак пол данните показват, че по-често предложения за употреба на наркотици са получавали мъжете за разлика от жените.

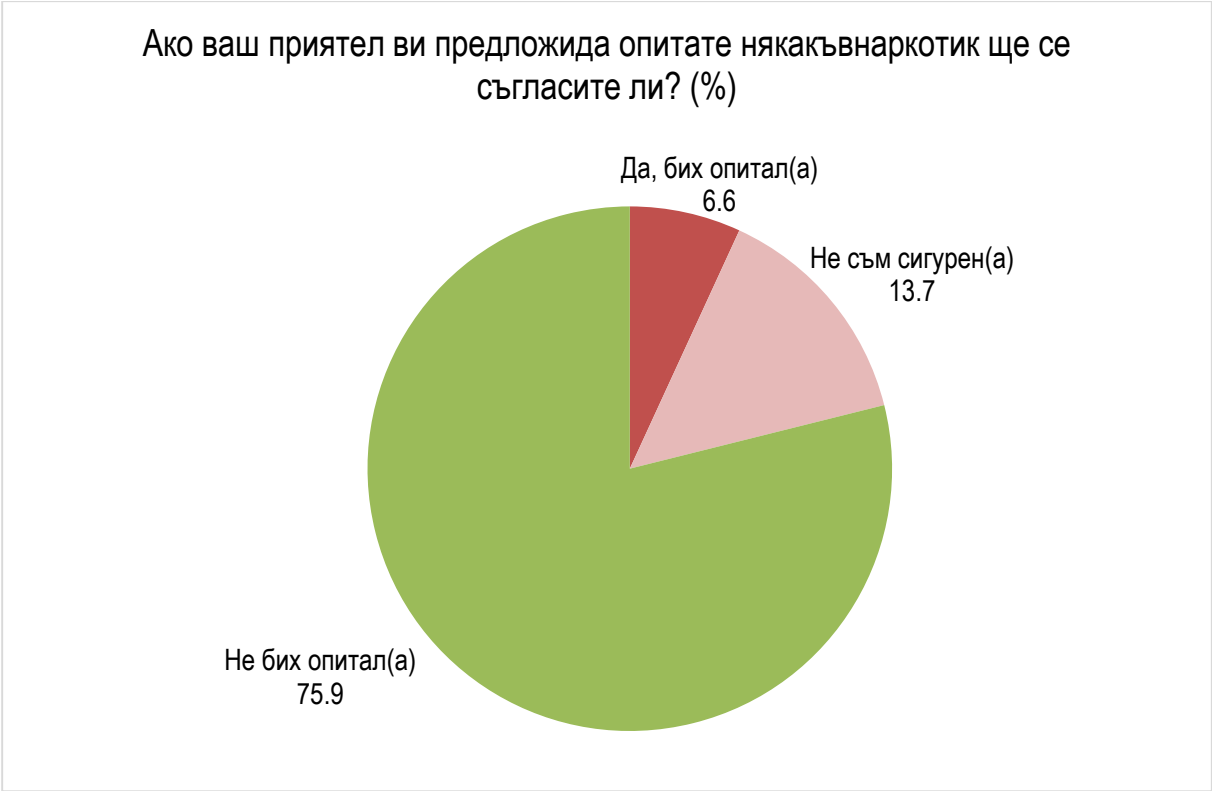

1/5 от учениците споделят, че са присъствали през последната една година на събиране, при което е имало употреба на наркотици, като приблизително половината от тях (9.5%) посочват, че това се случва сравнително често. В сравнение с данните от проучване проведено сред ученици в гр. Търговище през 2011г. от Национален фокусен център за наркотици и наркомании може да се твърди, че делът на учениците, които признават, че често присъстват на такива събирания остава на същите нива (10.6% през 2011г.). Присъствали на купони, на които са се употребявали наркотици в повечето случаи са мъжете, за разлика от жените, както и учениците от 11-ти и 12-ти клас.

Мнозинството от анкетираните ученици (75.9%) заявяват, че не биха употребили наркотик ако техен приятел им предложи. Обратно 6.6% биха опитали, а 13.7% биха се замислили дали да пробват. В сравнение с данните от проучването през 2011г. делът на учениците, които биха приели остава приблизително същия (6.9% през 2011г), но е намалял почти два пъти на тези, които не са сигурни дали да опитат (25.2% през 2011г.). Разпределенията по пол и клас показват, че по-склонни да пробват наркотици са мъжете за разлика от жените, както учениците в по-горните класове (11 и 12 клас).

58% от учениците участвали в проучването предполагат, че ако употребят някакъв вид наркотик приятелите им не биха приели, и ще се опитат да ги спрат, докато едва 6.7% са на мнение, че биха одобрили това тяхно действие.

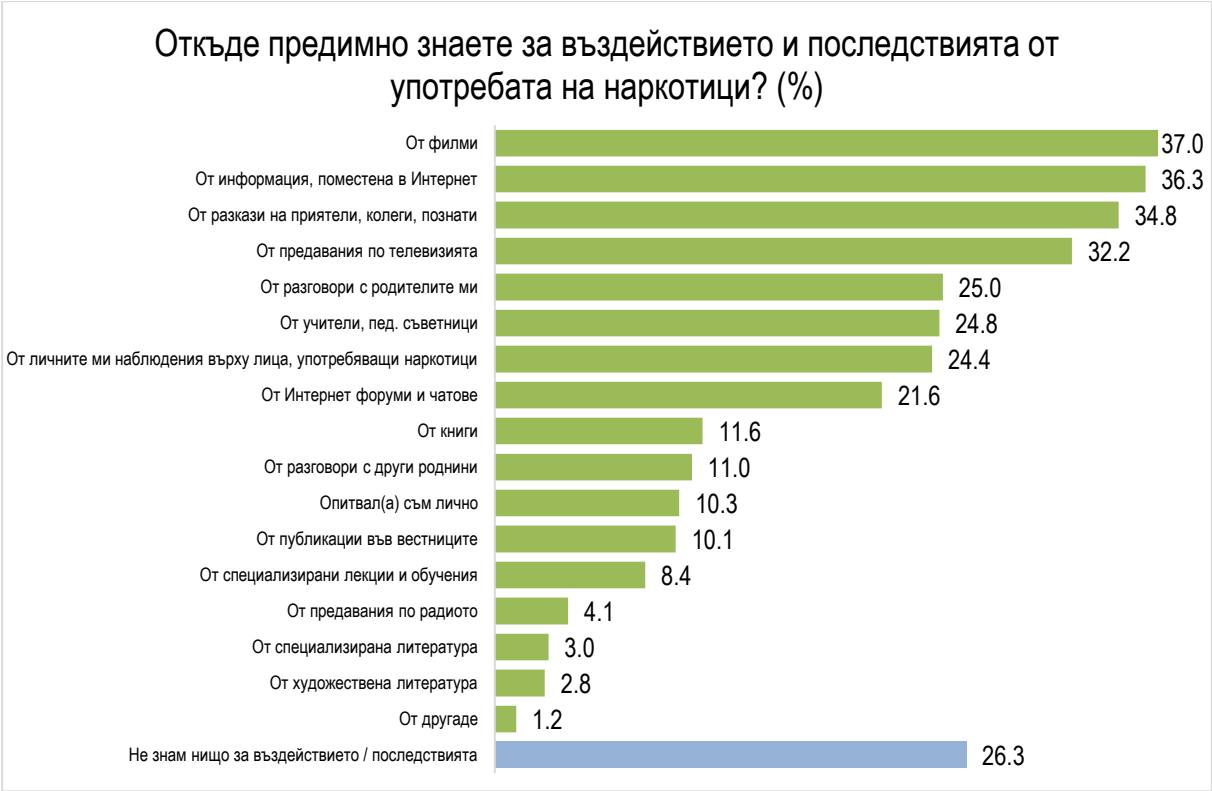

Най-разпространен наркотик, който се ползва в средата и обкръжението от хора на учениците в гр. Търговище е марихуаната (24.6%). Значително по-рядко ползвани наркотици са хашишът(11.8%), кокаинът (9.6%), амфетамините (8.7%) и анаболните стероиди (8.7%).

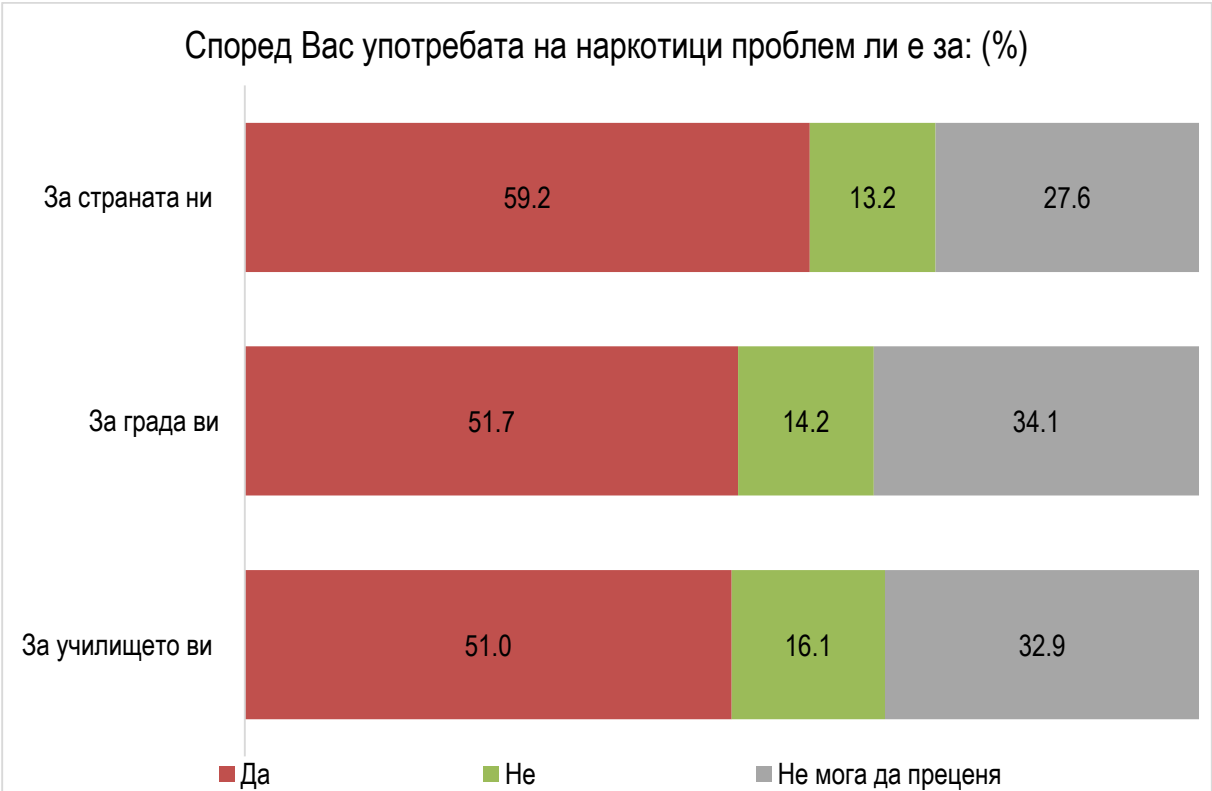

4. ИНФОРМИРАНост НА УЧЕНИЦИТЕ И НАГЛАСИТЕ ИМ ОТНОСНО УПОТРЕБАТА НА ПСИХОАКТИВНИ ВЕЩЕСТВА

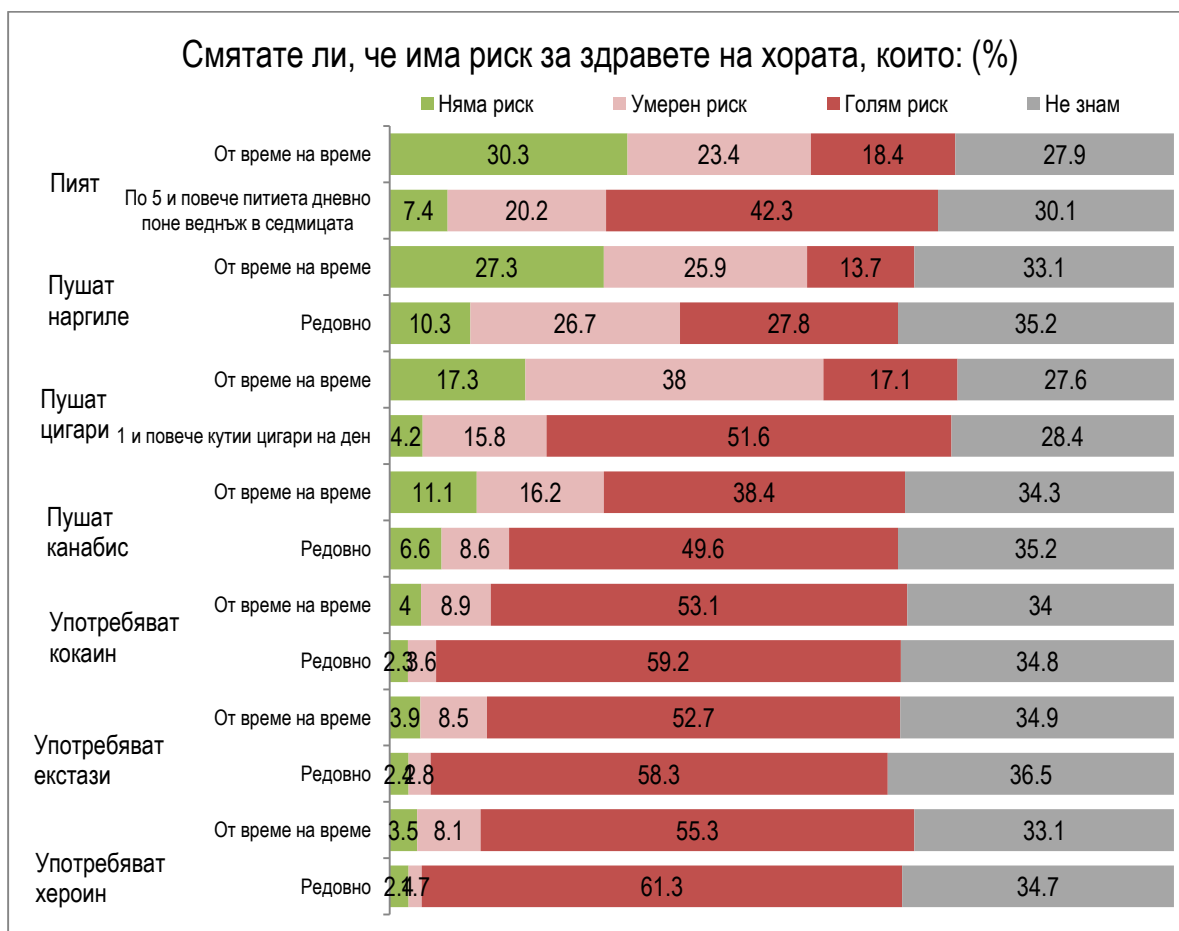
Информация за последствията от употребата на наркотици учениците от гр. Търговище са получили основно от филми (37%), от интернет (36.3%), от разкази на приятели и познати, както и от телевизията (32.2%). В по-малка степен се посочват родители (25%), учителите в училище (24.8%), както и от лични наблюдения (24.4%). Трябва да отбележим, че малко повече ¼ от учениците са заявили, че не знаят нищо относно въздействието и последствията от употребата на наркотици. По-слабо информирани относно наркотиците са учениците от 9-тите класове, както и мъжете за разлика жените.

Близо 59.2% от анкетираните имат опасения, че употребата на наркотици представлява проблем за държавата, докато всеки втори за собствения му град (51.7%) и училището (51%), в което учи. По-силно притеснени от проблема са жените за разлика от мъжете, както по-малките ученици (9 клас).

Според учениците от гр. Търговище до най-висок риск за здравето на хората може да доведе редовната употреба на три вида наркотици – хероин (61.3%), кокаин (59.2%) и екстази (58.3%). Важно е да отбележим, че редовната употреба на цигари (една кутия или повече на ден) и канабис се възприема като приблизително еднакво вредна за хората (канабис 49.6% срещу цигари 51.6%). Като най-малко рисково за здравето се смята пушенето на наргиле – 13% са на мнение, че представлява голям риск при перманентна употреба и 27.8% при редовна. Разпределенията по пол показват, че жените изразяват значително по-силни опасения, относно рисковете за здравето при ползването на психоактивни вещества за разлика мъжете.

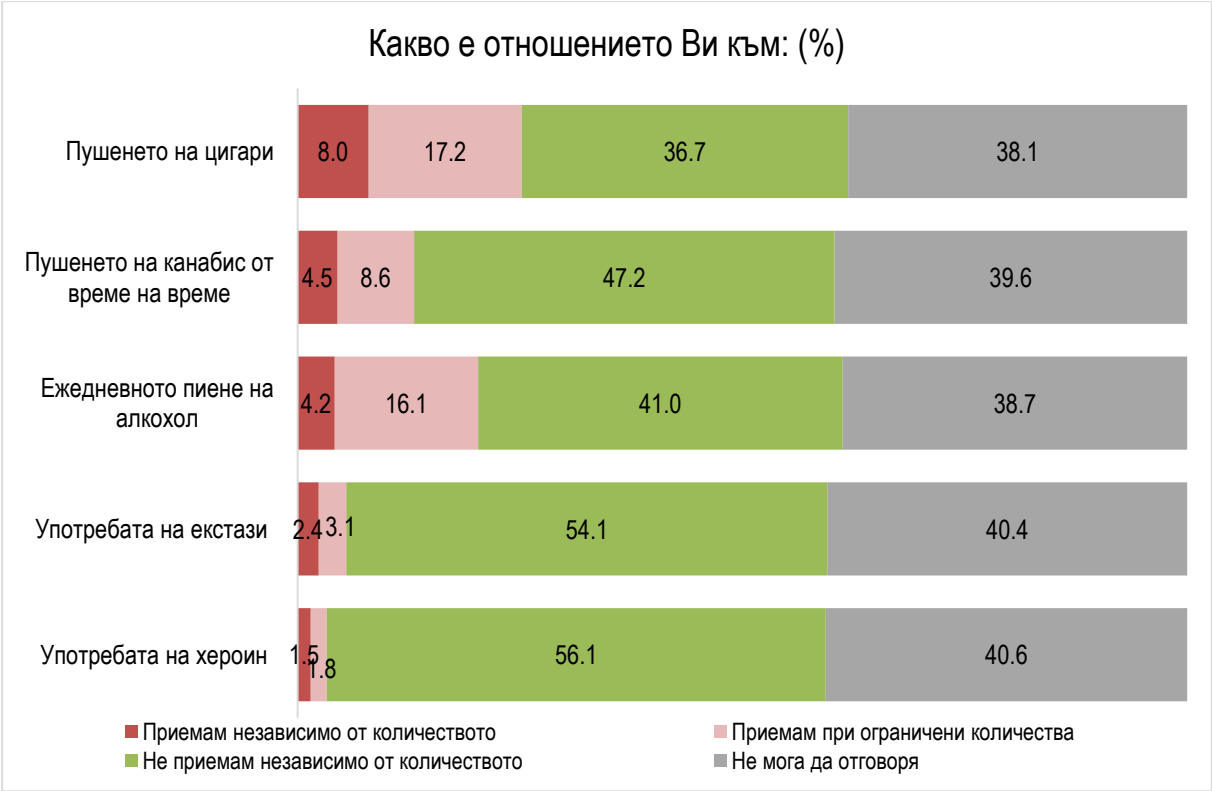
Според учениците от гр. Търговище техните връстници употребяват наркотици поради три основни причини – за удоволствие (30.6%), от любопитство (28.5%), както и за да бъдат приети в приятелския си кръг (27.9%). Почти всеки втори ученик не може да даде конкретен отговор на зададения въпрос.

По отношение на законовия статус на различните видове наркотиците близо втори ученик не може да изрази мнение. Все пак значителна част от отговорилите са на позиция, че наркотиците трябва да бъдат забранени по законен начин. Така например, 37% смятат, че злоупотребата с наркотици е нарушение на закона и трябва да бъде наказвано с административна санкция (17.2% са против), 35.2% са на мнение, че злоупотребата с наркотици е криминално деяние, което трябва да бъде наказано със затвор (15.6% са против), а 31.5% не подкрепят твърдението, че злоупотребата с наркотици е признак на болест, и не следва да бъде наказана (14.7% подкрепят). По отношение на узаконяването за притежание на определен вид наркотик мненията също са критични. Малко по-приемливо за учениците е узаконяването на притежание на определено количество марихуана – близо 1/5 подкрепят тази мярка (срещу 26% не подкрепящи).

Близо ¼ от учениците одобряват като цяло пушенето на цигари (в ограничени или неограничени количества), докато за 36.7% това е неприемливо. В сравнение с отношението към ежедневно пиене на алкохол мненията са малко по-критични (20.3% приемат срещу 41% не приемат). По отношение на ползването на наркотици, пушенето на канабис се възприема като значително по-приемливо (13.1% приемат) в сравнение с употребата на екстази (5.5%) или хероин (3.1%). Значително по-нетолерантни към ползването на наркотици са жените за разлика от мъжете.

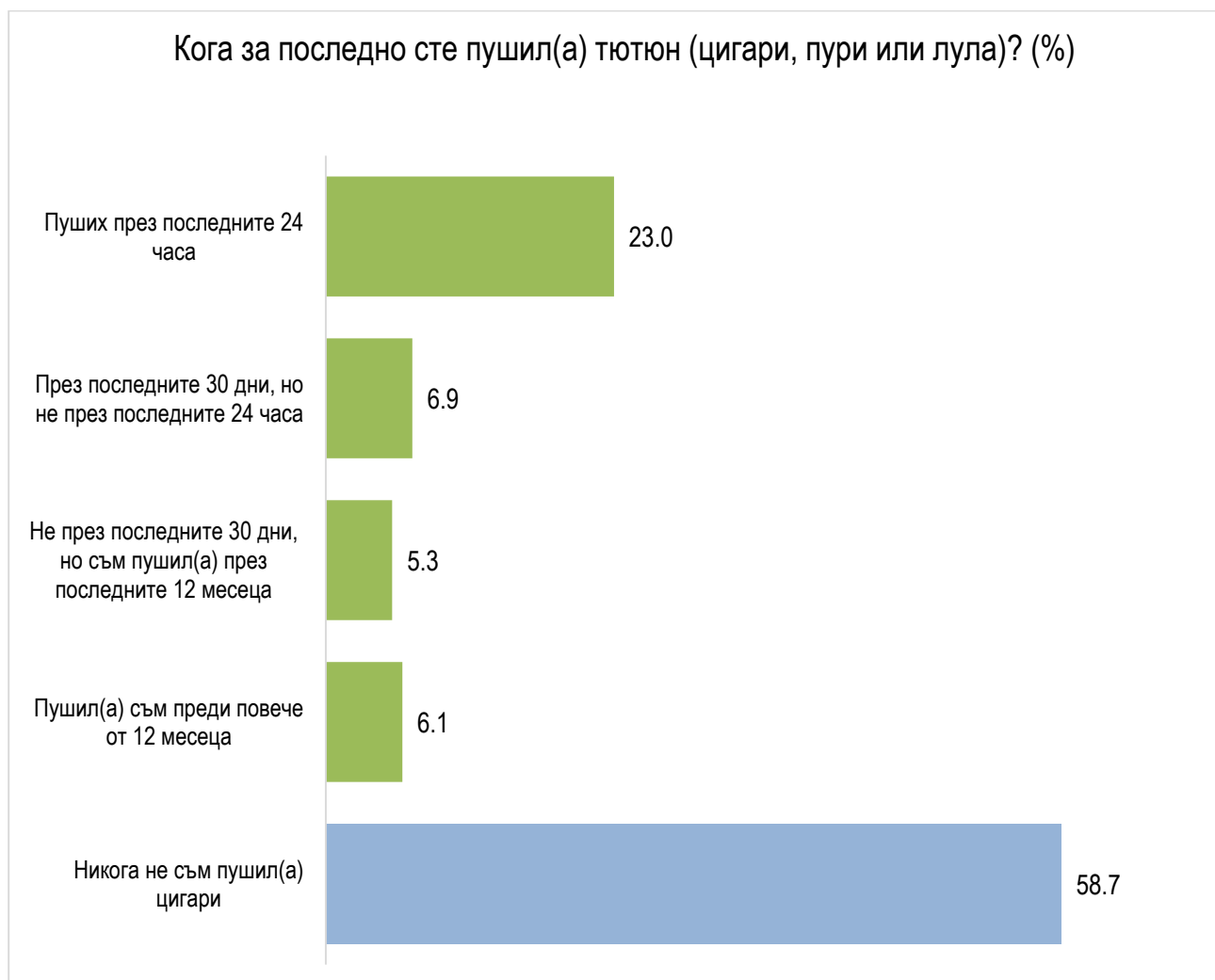
Мнозинството от анкетираните ученици (58.1%) споделят, че отношението на техните родители към употребяващите наркотици е отрицателно, а близо 1/5 никога не са разговаряли с тях на тази тема.

5. УПОТРЕБА НА ЦИГАРИ, АЛКОХОЛ И ДРУГИ ПСИХОАКТИВНИ ВЕЩЕСТВА

5.1. УПОТРЕБА НА ЦИГАРИ

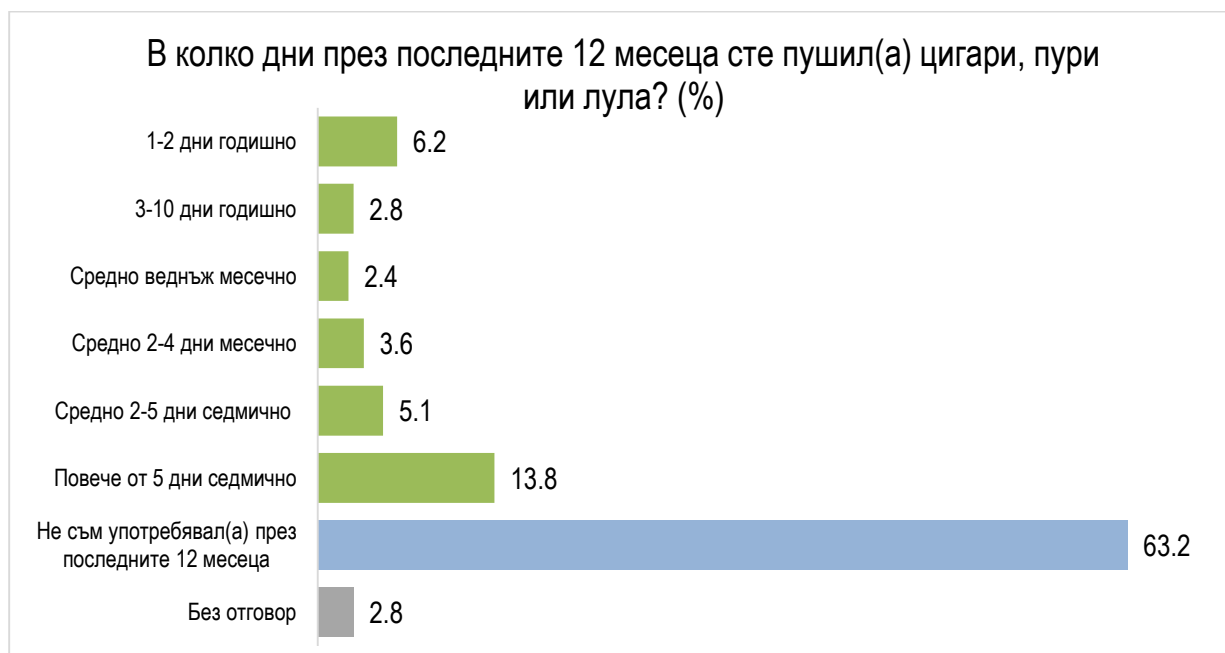
Близо $\frac{1}{4}$ от учениците в гимназиален клас в гр. Търговище признават, че са пушили тютюн (цигари, пури или лула) през последните 24 часа преди попълването на анкетата. Значително по-малък е делът на пушилите в изминал по-отдавнашен период – 6.9% през последните тридесет дни, 5.3% през последната година и 6.1% преди повече от година. Мнозинството от анкетираните (58.7%) не са пушили цигари никога през живота си. Проучването не установява значими разлики в употребата на цигари между мъже и жени. Разгледани по класове обаче ясно се наблюдава рязко повишаване на употребата на цигари с увеличаване на класа. Така например най-малък процент на пушилите през последните 24 часа са деветокласниците (11.7%), а най-голям на учениците в 11 и 12 клас (29.8%- 28.4%).

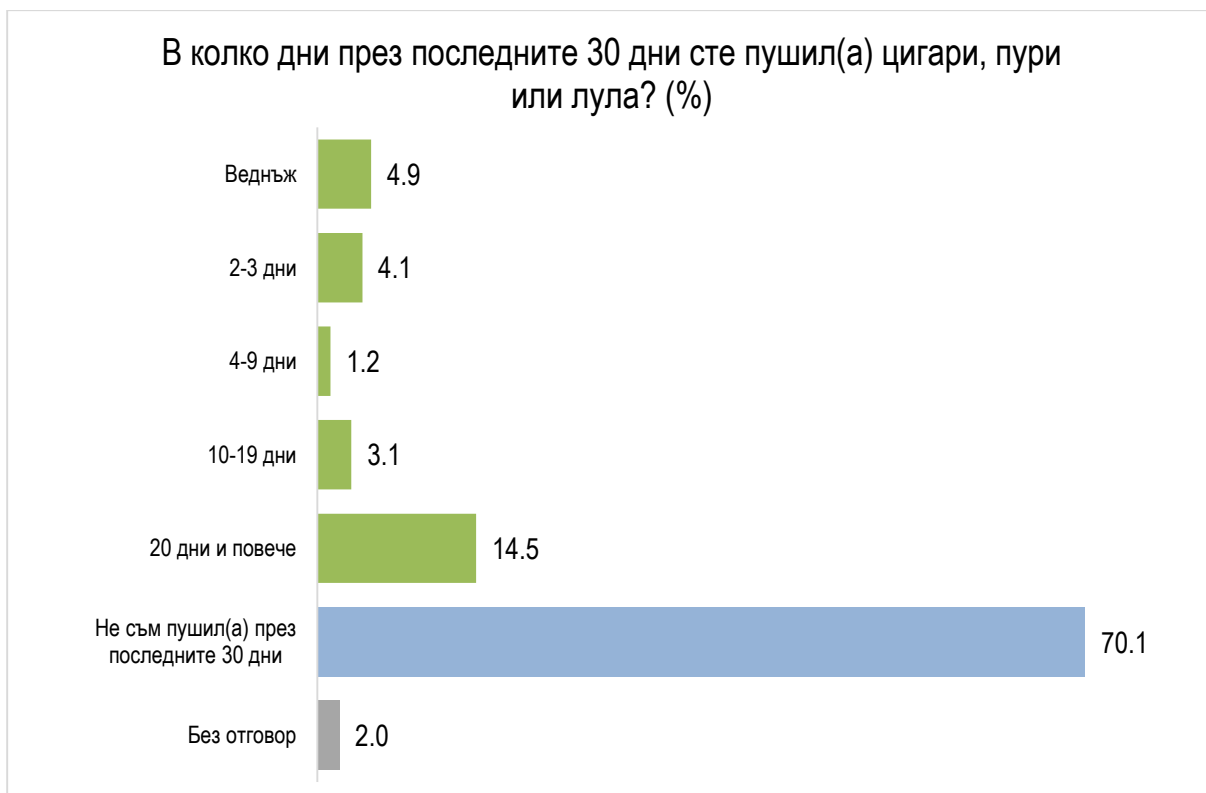

Средната възраст, през която учениците в гр. Търговище са запалили първата си цигара е около 14 години.

По отношение на честотата на пушене на цигари, редовно пушещите ученици са значително повече от тези, които употребяват цигари инцидентно. Така например, 17.6% употребяват цигари между 10 - 20 и повече дни в месеца, докато 9% между един до три дни. Разпределенията по пол показват, че жените пушат малко по-често за разлика от мъжете. Разгледани по класове, честотата на употреба на цигари е значително повече при учениците от 12 клас, за разлика от тези от по-малките класове.

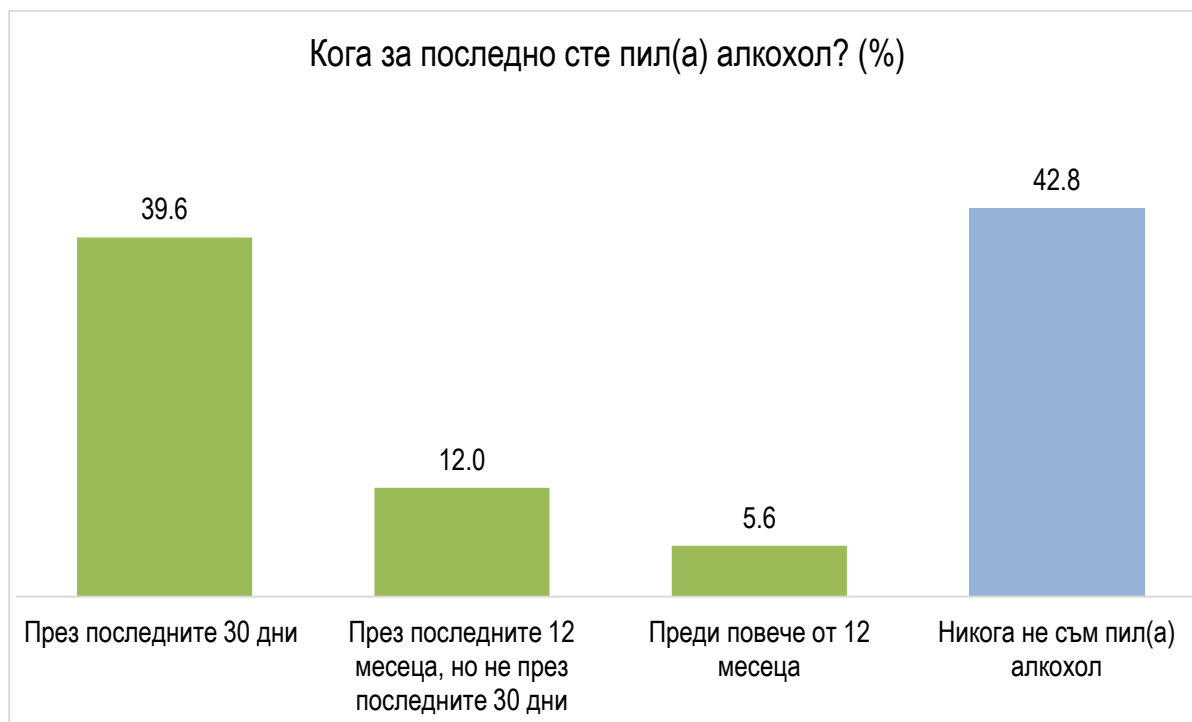

Броят цигари, който най-често учениците пушат на ден варира между 4 и 12 (44.1%). Близо два пъти по-малък е дялът анкетираните, които са посочили по-голямо количество от 13 до 20 и повече цигари на ден (21.3%).

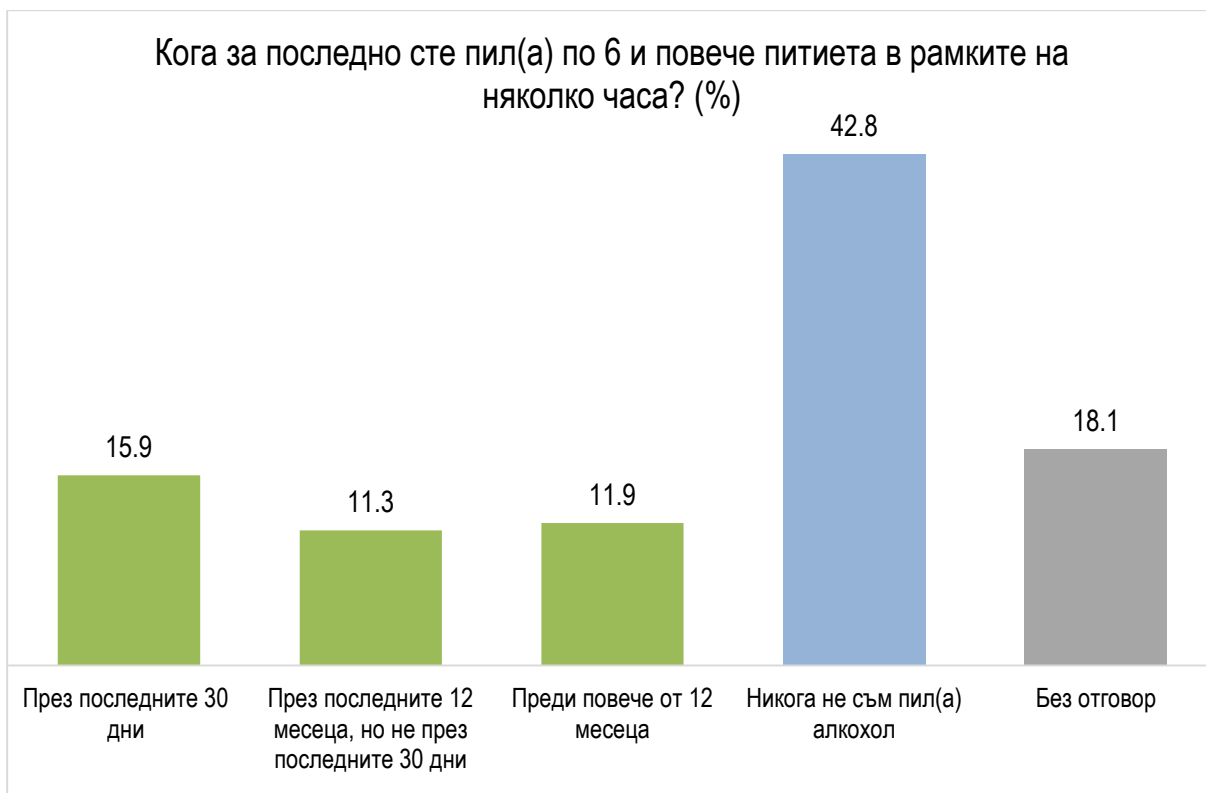
5.2. УПОТРЕБА НА АЛКОХОЛ

1/5 от учениците в гимназиална степен в гр. Търговище признават, че са пили алкохол през последните 30 дни, а приблизително 12% през последната една година. Посочилите, че не са употребявали никога през живота си алкохол са 42.8%. По-често алкохол през последния месец са употребявали мъжете за разлика от жените, както учениците в по-горните класове 10, 11, и 12 клас.

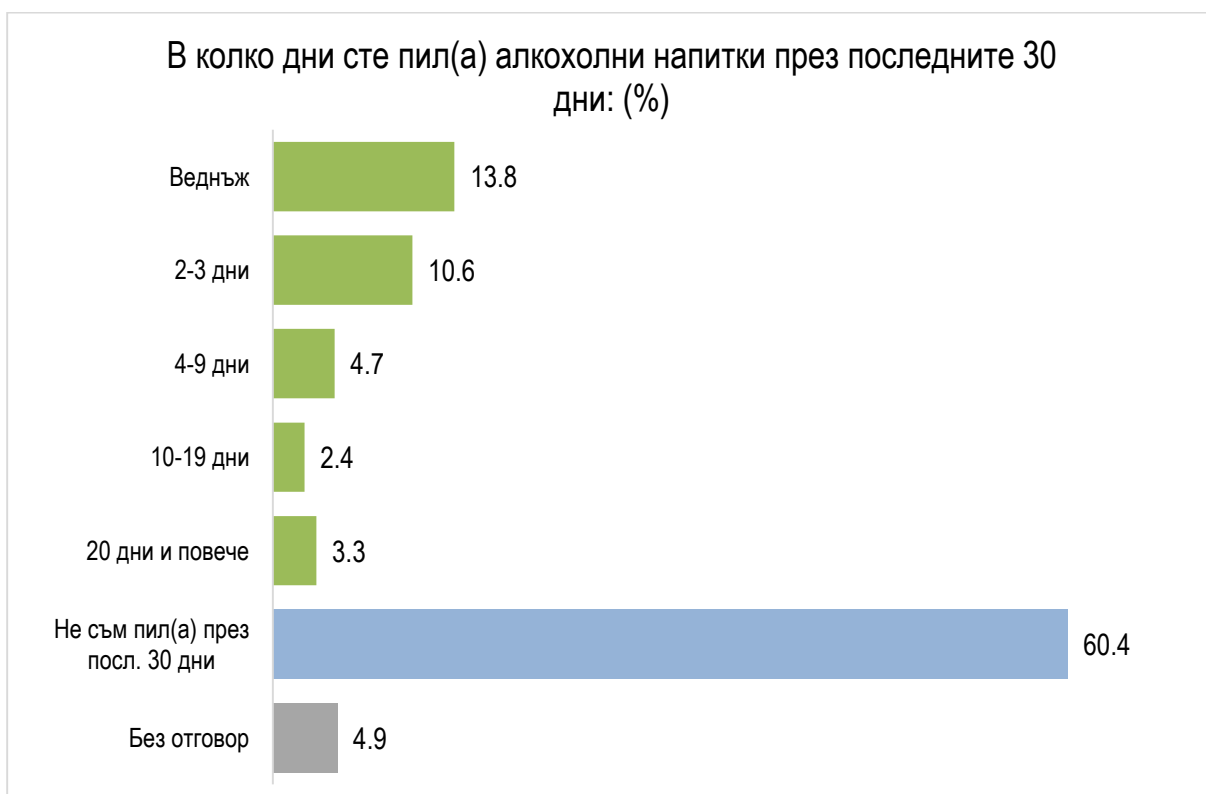

Първата употреба на алкохол става приблизително на 14 години, като при момчетата е малко по-рано за разлика от момичетата.

Близо 15% посочват, че са пили по 6 и повече питиета в рамките на няколко, часа през последния един месец, а 11% през последната една година. Значително по-често употребявали по 6 или повече питие са мъжете за разлика от жените, както и по-големите ученици (11 и 12 клас).

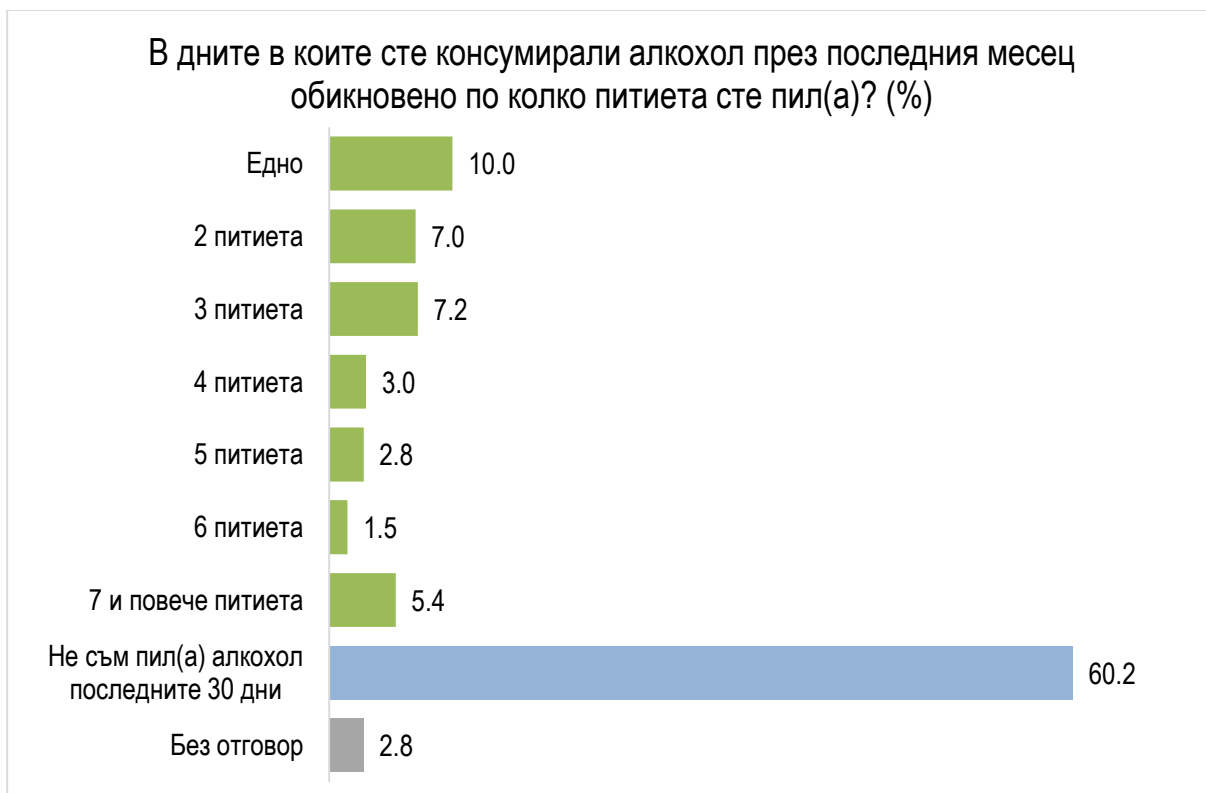

Честотата на употреба на алкохол варира в повечето случаи между веднъж до 2-3 дни месечно (24,4%). Малък дял от учениците пият алкохол от 10 до 20 и повече дни на месец (5,7%).

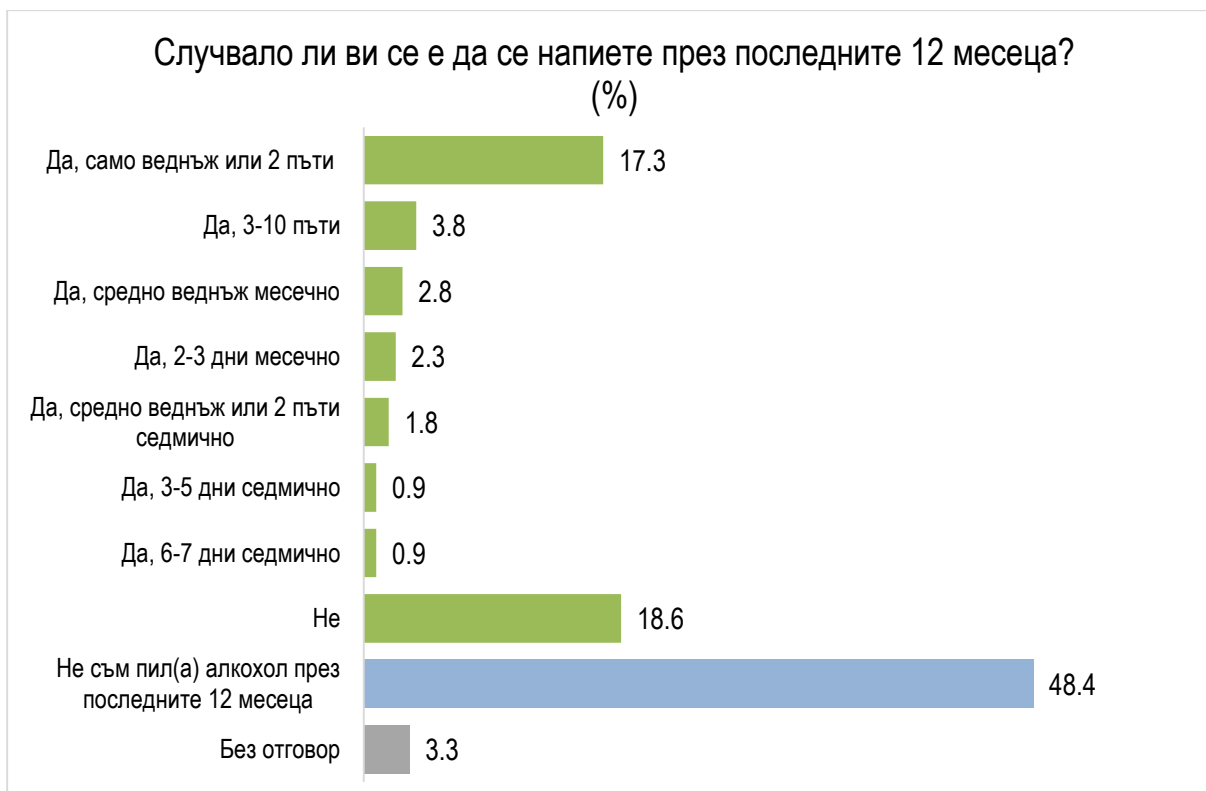

Най-често количество консумирано алкохол от учениците през последния месец преди попълване на анкета е между 1 до 3 пътиета (65.4%, средно 3 пътиета). Разлики в половата структура се отчита при по-големите количества употреба на

алкохол (над 7 питиета), като мъжете пият сравнително повече за разлика от жените.

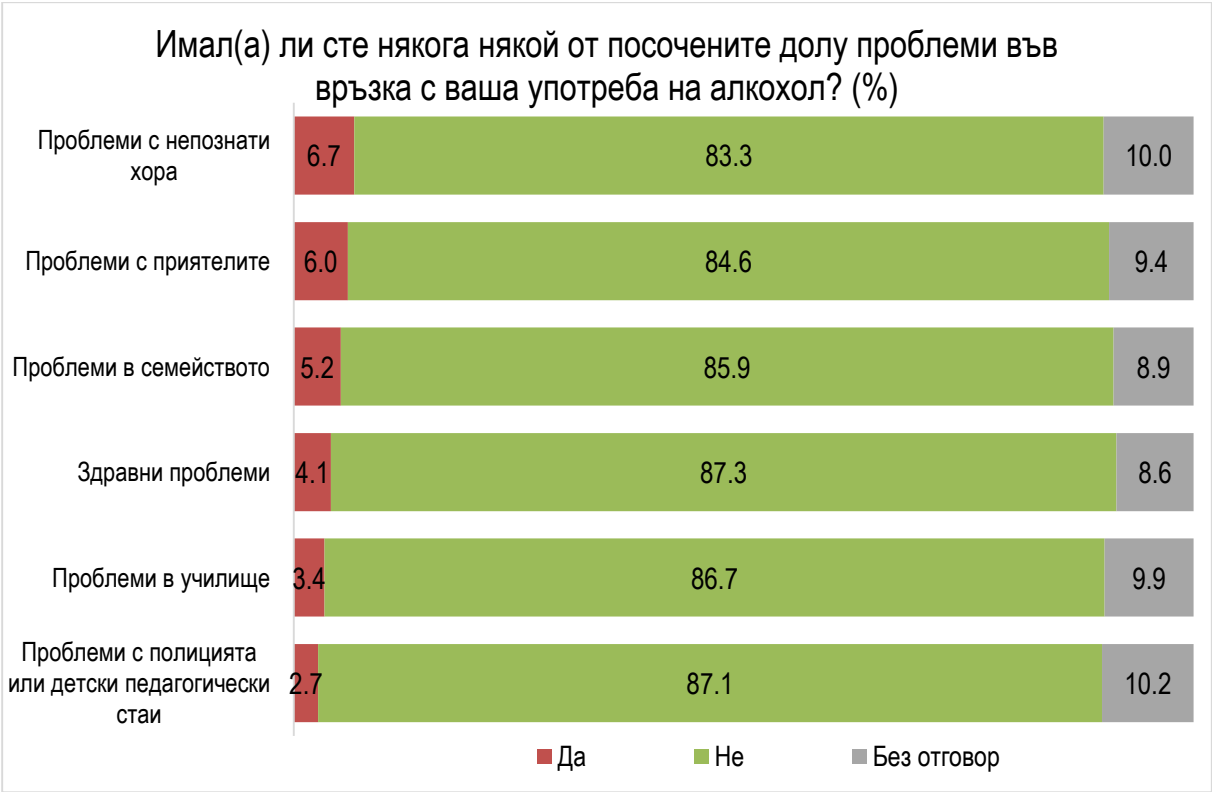
Приблизително 2/3 от анкетираните ученици, които са пили алкохол през последната една година признават, че са се напивали. Най-често това е ставало веднъж или два пъти през годината (35.7%). Значително по-често са се напивали мъжете за разлика от жените, както учениците в по-горните класове 11 и 12 клас.

Най-често консумирани алкохолни напитки от учениците в гр. Търговище са бира (32.7), концентрати (ракия, коняк и др.) (26.8%), както и вино (23%). Вероятно, защото са по-слабо разпространени коктейлите се предпочитат най-малко (12.3%). Разгледани по демографски признак пол данните показват, че виното и коктейлите са по-предпочитани от жените, докато мъжете консумират повече бира и концентрати.

Малък дял от учениците (между 2.7% и 6.7%) споделят, че са имали някакъв проблем във връзка с употребата на алкохол. Най-често в проблемни ситуации са изпадали с непознати хора (6.7%), с приятели (6%) и семейството (5,2%). Имайки предвид, че употребяват по-често алкохол, учениците в по-горните класове споделят, че имат повече проблеми свързани с употребата на алкохолни напитки.

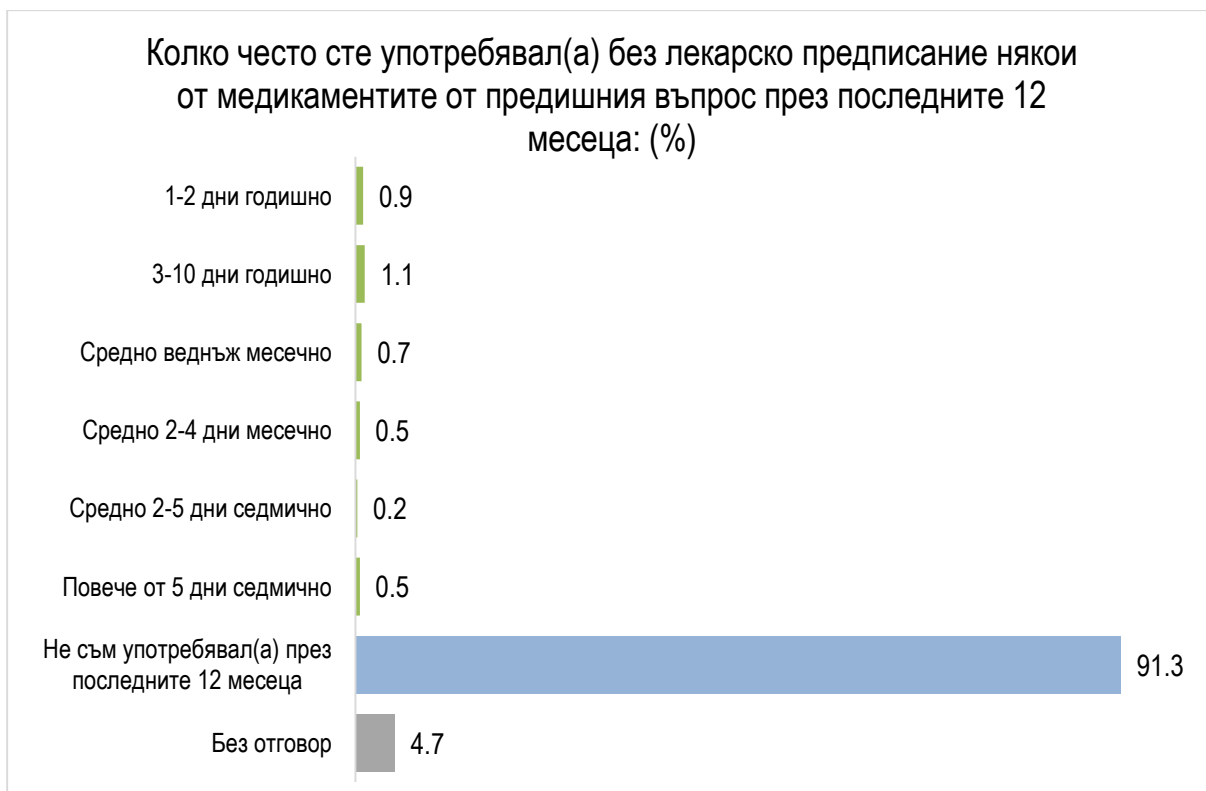

5.3. УПОТРЕБА НА МЕДИКАМЕНТИ

Проучването установява, че учениците от гр. Търговище в много редки случаи са употребявали антидепресанти, успокоителни, сънотворни и антипаркинсонови медикаменти без лекарско предписание. Поне веднъж в живота без рецепта от лекар най-често са взимали Диазепам (4%), Ксанакс (3.9%), и Зопиклон (3.9%).

УПОТРЕБЯВАЛ(А) ЛИ СТЕ НЯКОИ ОТ ИЗБРОЕНИТЕ МЕДИКАМЕНТИ БЕЗ ЛЕКАРСКО ПРЕДПИСАНИЕ? (%)				
	Да, през последните 30 дни	Да, през последните 12 месеца, макар не през последните 30 дни	Да, но преди повече от 12 месеца	Никога не съм употребявал(а) без лекарско предписание
Диазепам	1.4	1.1	1.5	96.0
Ксанакс	1.1	1.1	1.6	96.1
Зопиклон	1.0	1.0	1.3	96.8
Дормикум	0.6	1.2	1.1	97.2
Лоразепам	0.6	1.0	1.0	97.4
Софанакс	0.7	1.0	0.9	97.4
Транксен	1.0	0.7	0.9	97.4
Седалгин Нео	0.5	0.9	1.2	97.4
Золсана	0.6	0.6	1.3	97.5
Стилнокс	0.7	0.7	1.1	97.5
Акинетон	0.3	1.0	1.1	97.6
Акинестат	0.6	0.7	1.1	97.6
Серопрам	0.4	0.9	1.0	97.7
Сонлакс	0.6	0.6	1.1	97.7
Ривотрил	0.9	0.6	0.8	97.7
Амитриптилин	0.6	0.6	1.0	97.9
Мадопар	0.6	0.7	0.9	97.8
Ципралекс	0.6	0.6	1.0	97.8
Хлофазолин	0.4	0.7	0.9	98.0
Трамадол	0.6	0.6	0.8	98.0
Цикложил	0.6	0.5	0.9	98.1
Други сънотворни/успокоителни	1.9	1.5	1.6	95.1

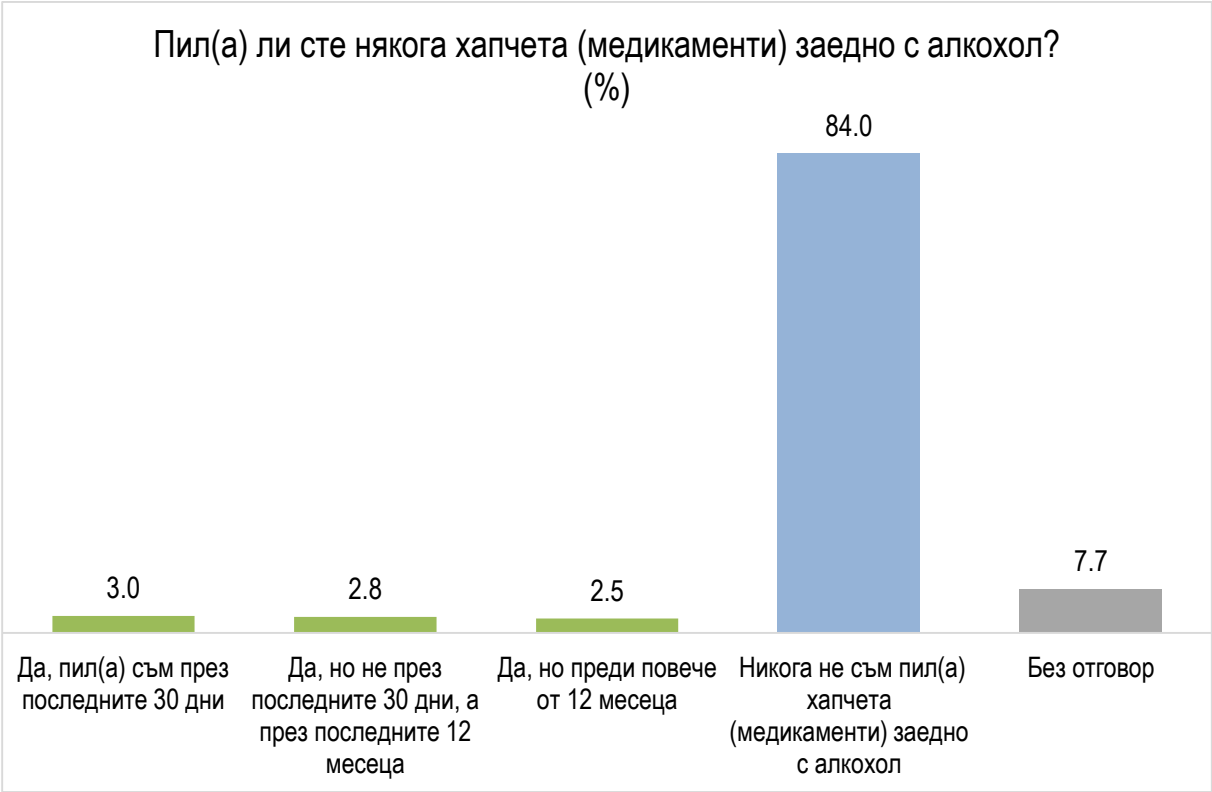
Близо 2% от анкетираните са посочили, че са употребявали такъв вид медикаменти от 1 до 10 дни през последната една година.

В повечето случаи (11.9%) приемалите антидепресанти, успокоителни сънотворни и антипаркинсонови са се снабдили с тях чрез рецепта от личен или друг лекар.

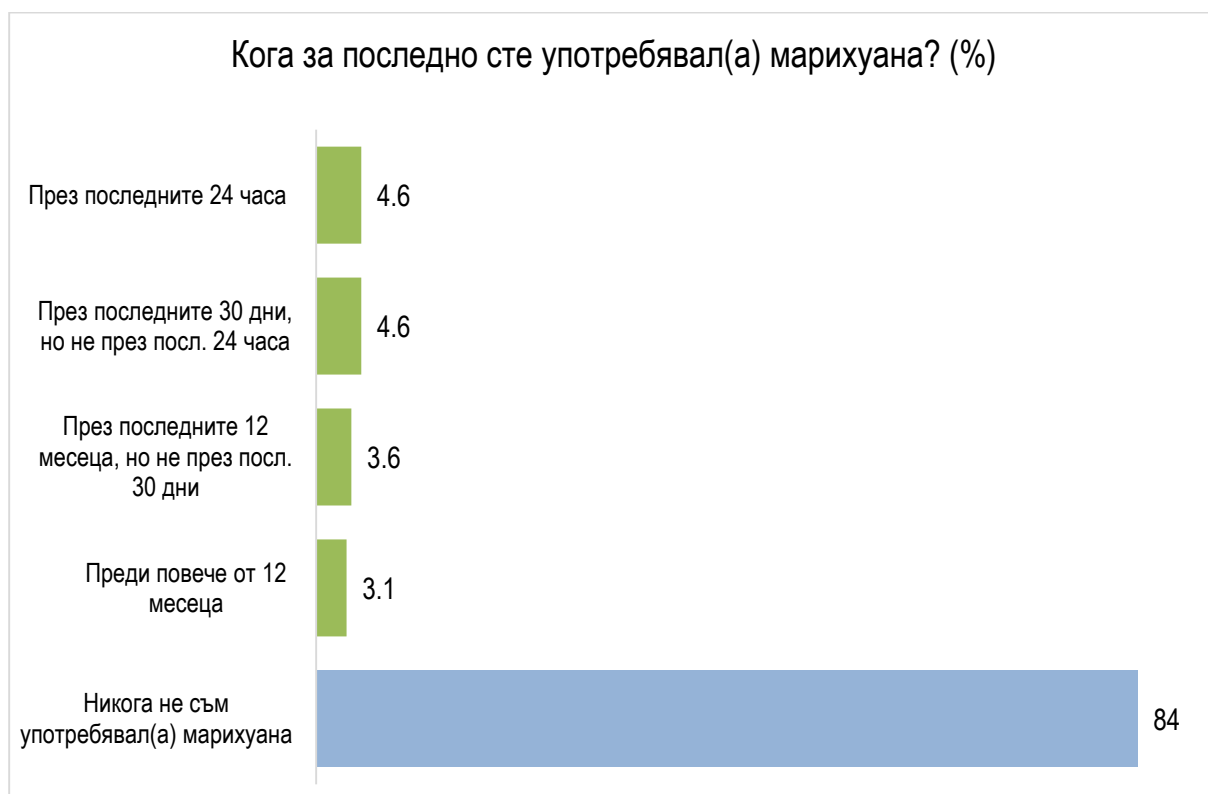

Сравнително малък дял споделят, че някога са пили алкохол заедно с медикаменти или някакъв вид хапчета – 3% през последния месец и 2.8% през последната една година.

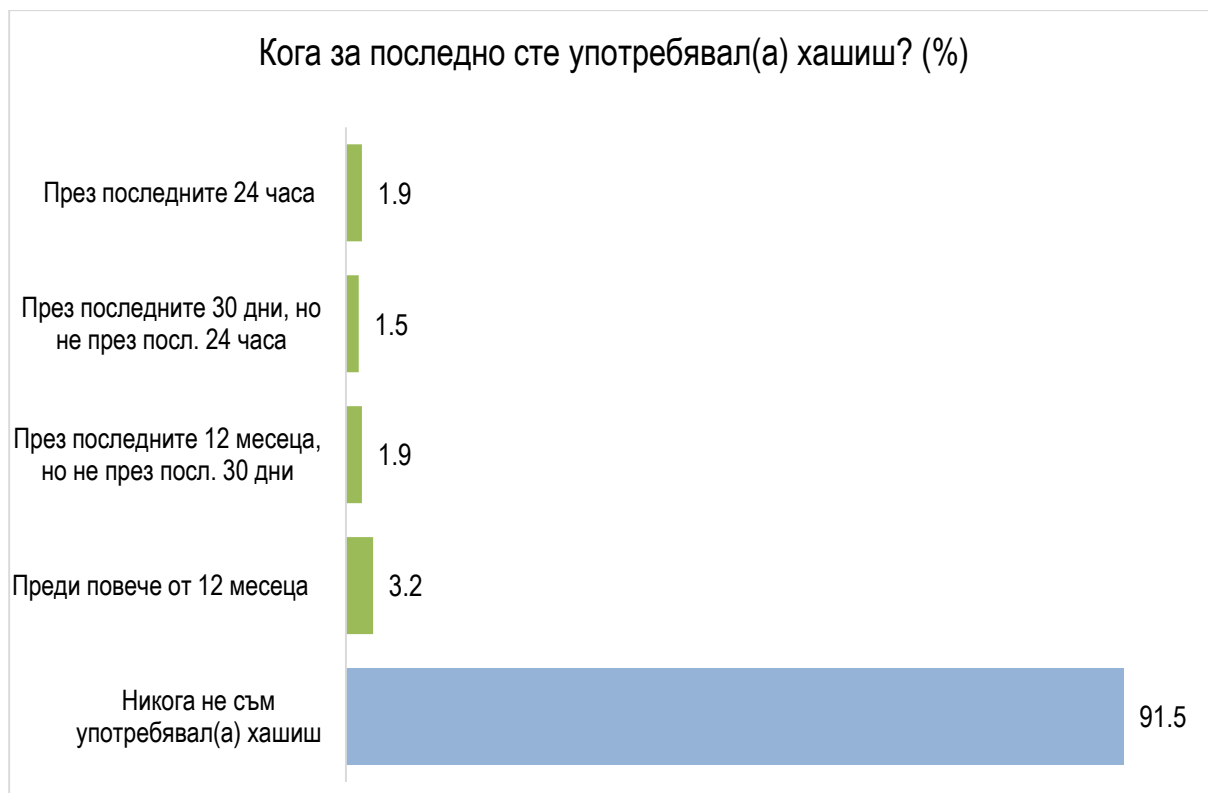

5.4. УПОТРЕБА НА НАРКОТИЦИ

Близо 16% от учениците от гр. Търговище признават, че някога са употребявали марихуана през живота си, като 4.6% посочват, че са пушили през последните 24 часа преди попълване на анкетата, 4.6% през последния месец, а 3.6% през последната една година. Проучването установява, че мъжете в малко по-голяма степен са опитвали марихуана за разлика от жените. Разгледани по класове, данните показват, че значително по-често употребата на марихуана е застъпена от учениците в по-горните класове 10, 11 и 12 клас.

Употребата на хашиш е приблизително два пъти по-малка – 8.5 % посочват, че някога през живота си са пробвали този вид наркотик.

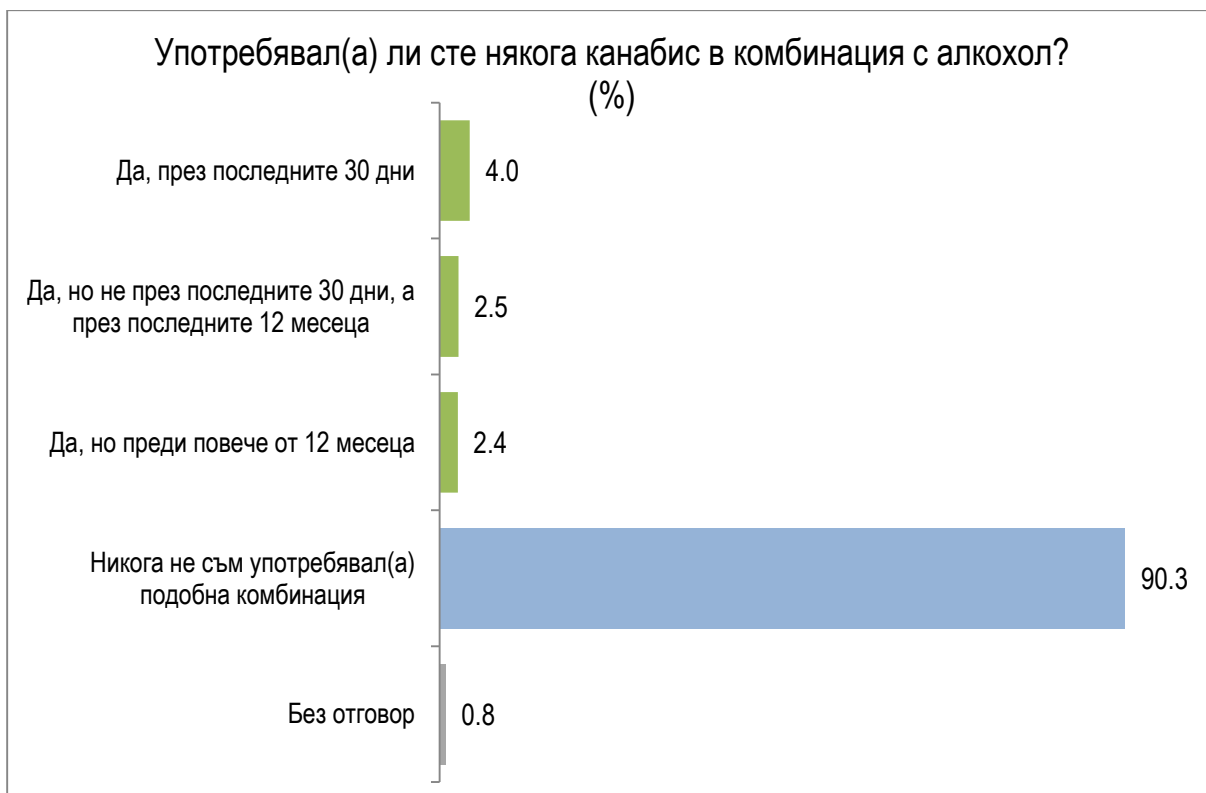

Средната възраст при първа употреба на канабис е приблизително 14.9 години. Прави впечатление, обаче че при момчетата е малко по-ниска 14.4 години, докато при момичетата е 15.4 години.

През последната една година в повечето случаи учениците са употребявали канабис между 1-2 пъти (26,7%) и 2-5 дни седмично (22,9%). Проучването не регистрира значими разлики по отношение на честотата на ползване на канабис по полова структура и класове.

Близо всеки десети ученик в гр. Търговище признава, че е употребявал комбинация между алкохол и канабис през живота си, като 4% посочват, че това се е случило през последния месец, а 2,5% през последната година. Най-често тази комбинация са ползвали учениците от по-горните класове 11 и 12 клас.

По отношение на другите видове наркотици (опиати, опиоиди, стимуланти и др.) проучването отчита сравнително ниски нива на употреба от учениците в гр. Търговище. Най-често поне веднъж в живота си гимназистите са опитвали - амфетамини (4,7%), хероин (4,7%), кокаин (4,2%) и екстази (4,2%). Това са били и най-често използваните наркотици от този вид (с изключение на хероина, чиято употреба е нараснала с 2,7% днес) от учениците в гр. Търговище през 2011г., според данните от проучване проведено от Национален фокусен център за наркомании и наркотици. Разпределенията по пол показват, че мъжете в по-голяма степен са употребявали такъв вид наркотици за разлика от жените.

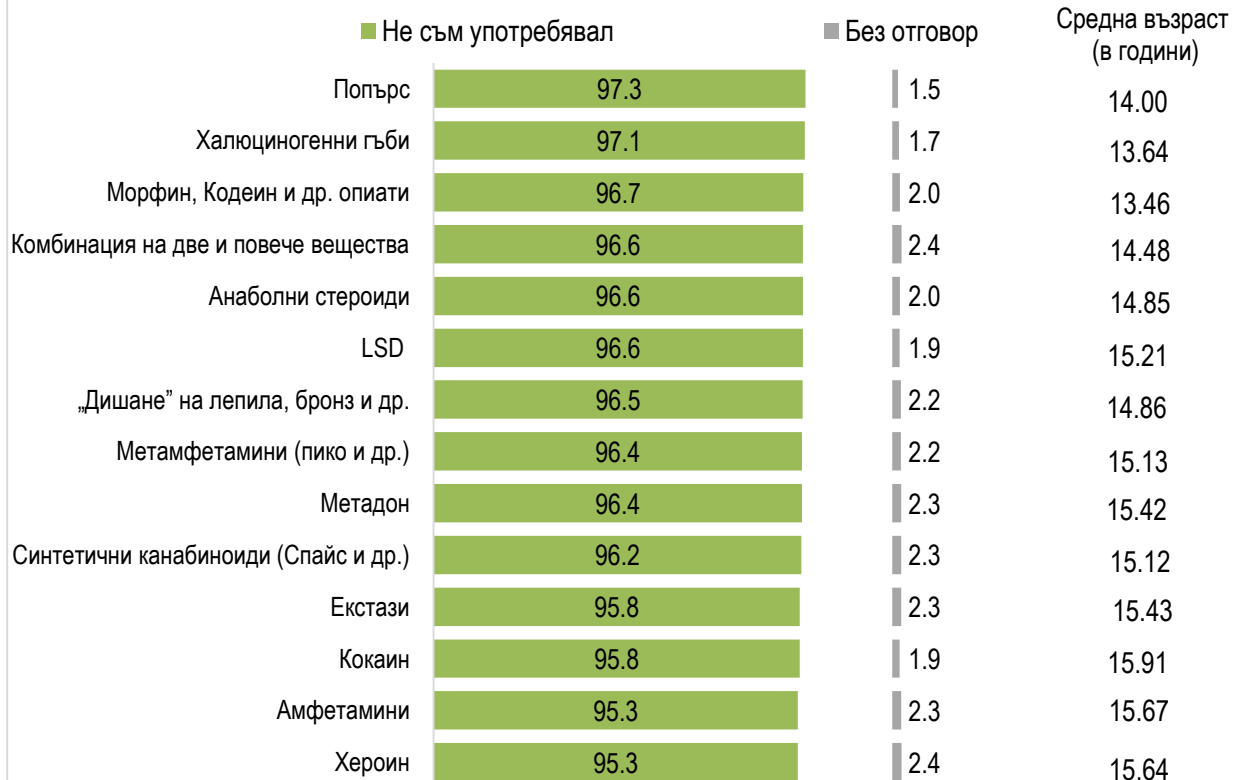
КОГА ЗА ПОСЛЕДНО СТЕ УПОТРЕБЯВАЛ(А) ПОСОЧЕНИТЕ ПО-ДОЛУ ВЕЩЕСТВА? (%)				
	През посл.30 дни	През посл.12месеца, но не посл.30 дни	Преди повече от 12 месеца	Никога
Амфетамини	1.5	1.9	1.3	95.3
Хероин	3.2	0.8	0.6	95.3
Екстази	1.6	1.2	1.4	95.8
Кокаин	1.8	1.6	0.8	95.8
Синтетични канабиноиди (Спайс и др.)	1.6	1.3	0.9	96.2
Метадон	1.7	1.2	0.7	96.4
Метамфетамини (пико и др.)	1.6	1	1	96.4
„Дишане” на лепила, бронз и др.	1.4	1	1.1	96.5
Анаболни стероиди	1.4	1.2	0.8	96.6
Комбинация на две и повече вещества	1.5	1	0.9	96.6
LSD	1.2	1.5	0.6	96.6
Морфин, Кодеин и др. опиати	1.5	1.1	0.7	96.7
Халюциногенни гъби	1.3	1.1	0.6	97.1
Попърс	1.3	0.7	0.6	97.3

В КОЛКО ДНИ ПРЕЗ ПОСЛЕДНИТЕ 12 МЕСЕЦА СТЕ УПОТРЕБЯВАЛ(А) НЯКОЕ ОТ ПОСОЧЕНИТЕ ПО-ДОЛУ ВЕЩЕСТВА? (%)								
	1-2 дни годишно	3-10 дни годишно	Веднъж месечно	2-4 дни месечно	2-5 дни седмично	Повече от 5 дни седмично	Не през последните 12 месеца	Без отговор
Хероин	1.1	0.5	0.3	0.4	0.4	0.3	95.9	1.1
Метадон	0.4	0.5	0.2	0.2	0.4	0.2	97.1	1.1
Морфин, Кодеин и др. опиати	0.2	0.3	0.4	0.2	0.3	0.3	97.4	0.8
Кокаин	0.5	0.5	0.4	0.2	0.4	0.3	96.6	1.1
Амфетамини	0.6	0.4	0.2	0.2	0.4	0.3	96.6	1.3
Метамфетамини (пико и др.)	0.2	0.2	0.2	0.3	0.4	0.4	97.4	0.9
Екстази	0.2	0.2	0.4	0.2	0.6	0.3	97.2	0.8
LSD	0.3	0.3	0.2	0.3	0.5	0.2	97.2	0.9
Халюциногенни гъби	0.3	0.2	0.2	0.1	0.4	0.4	97.6	0.7
Синтетични канабиноиди (Спайс и др.)	0.3	0.4		0.2	0.7	0.2	97.1	1.1
„Дишане” на лепила, бронз и др.	0.2	0.1	0.1	0.2	0.4	0.2	97.6	1.1
Попърс	0.3	0.2	0.1	0.2	0.5	0.2	98	0.6
Анаболни стероиди	0.2	0.2	0.2	0.2	0.4	0.2	97.4	1.1
Комбинация на две и повече вещества	0.3	0.2	0.1	0.1	0.4	0.2	97.5	1.2

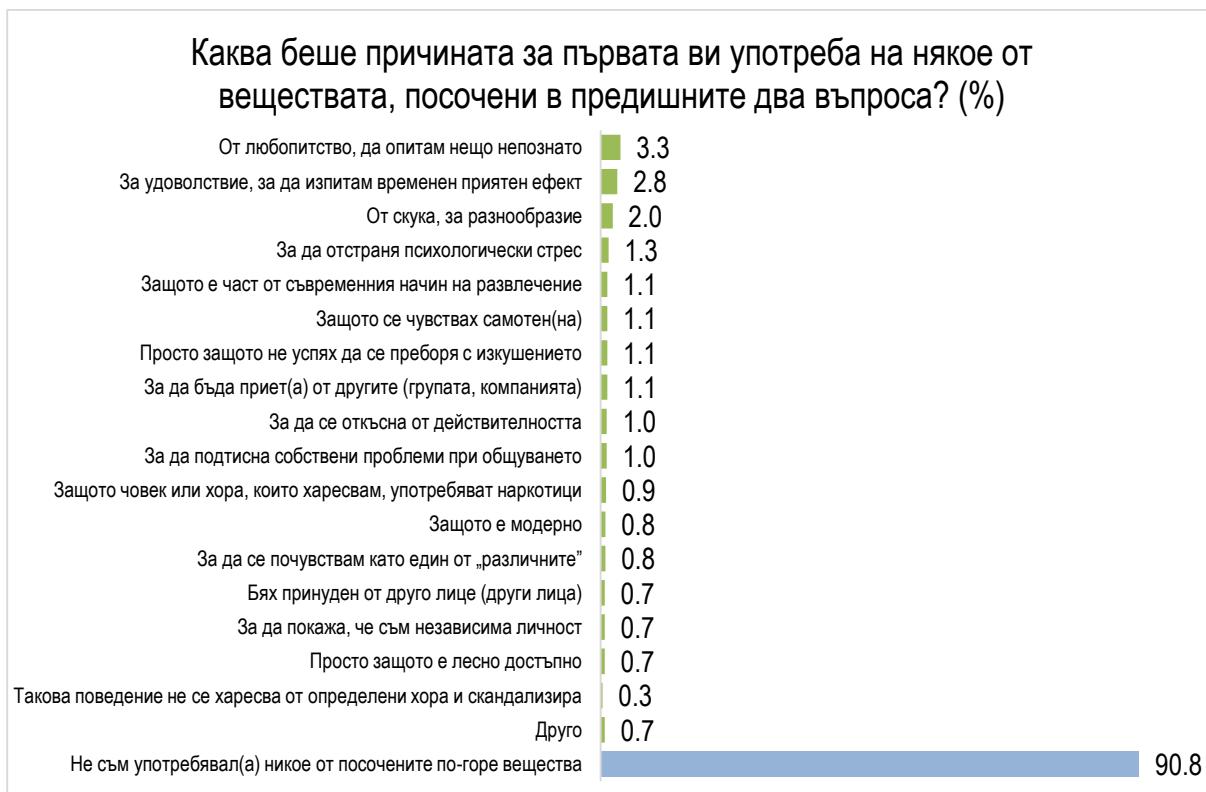

В КОЛКО ПОСЛЕДНИТЕ 30 ДНИ СТЕ УПОТРЕБЯВАЛ(А) НЯКОЕ ОТ ПОСОЧЕНИТЕ ПО-ДОЛУ ВЕЩЕСТВА? (%)							
	Веднъж	2-3	4-9	10-19	20 и повече	Не през последните 30 дни	Без отговор
Хероин	0.9	0.3	0.5	0.3	0.4	96.8	0.8
Метадон	0.2	0.2		0.3	0.3	98.3	
Морфин, Кодеин и др. опиати	0.2	0.2		0.2	0.4	98.5	0.5
Кокаин	0.2	0.2	0.2	0.2	0.3	98.2	0.6
Амфетамини	0.3	0.2		0.2	0.3	98.5	0.5
Метамфетамини (пико и др.)	0.2	0.2		0.2	0.3	98.4	0.6
Екстази	0.3	0.3		0.2	0.4	98.4	0.3
LSD	0.3	0.2		0.2	0.3	98.8	0.2
Халюциногенни гъби	0.2	0.2		0.2	0.4	98.7	0.2
Синтетични канабиноиди (Спайс и др.)	0.2	0.2	0.1	0.2	0.5	98.4	0.3
„Дишане” на лепила, бронз и др.	0.2	0.2			0.3	98.6	0.6
Попърс	0.3	0.2		0.2	0.4	98.7	0.1
Анаболни стероиди	0.3	0.2		0.2	0.3	98.6	0.3
Комбинация на две и повече вещества	0.3	0.2		0.4	0.3	98.5	0.2

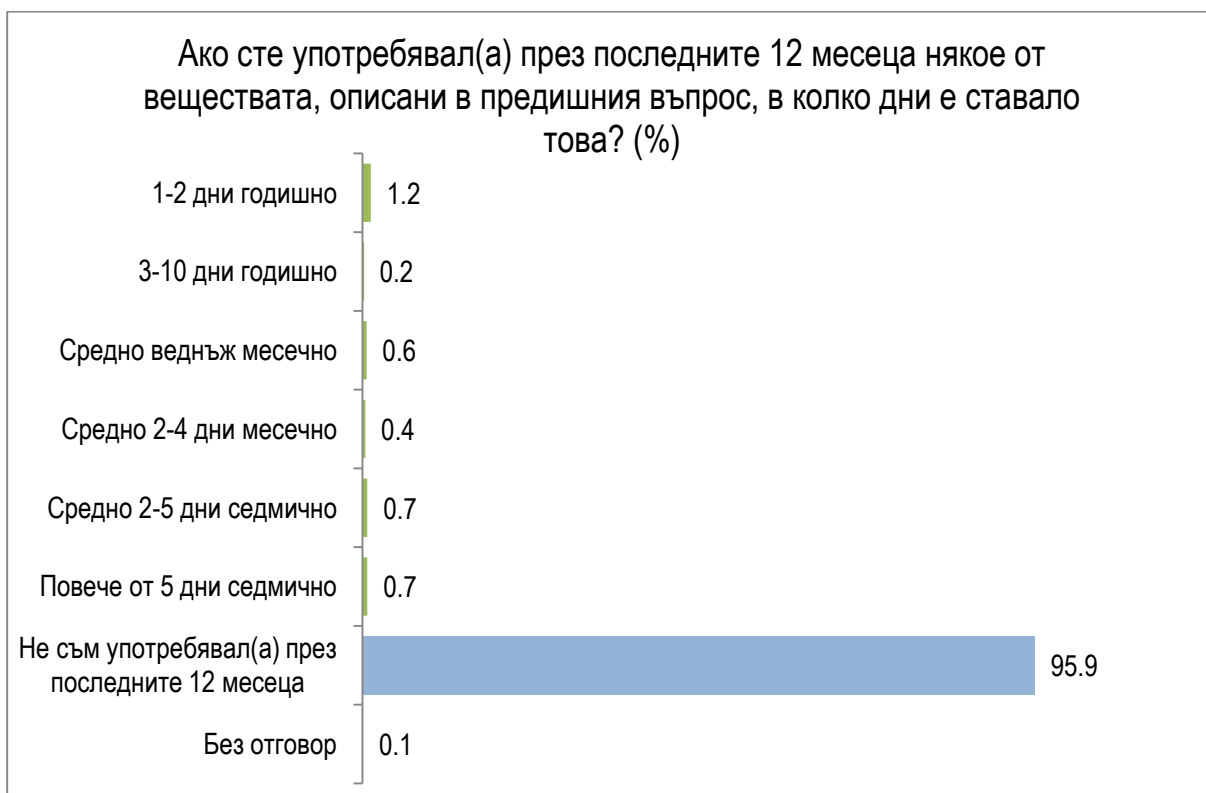
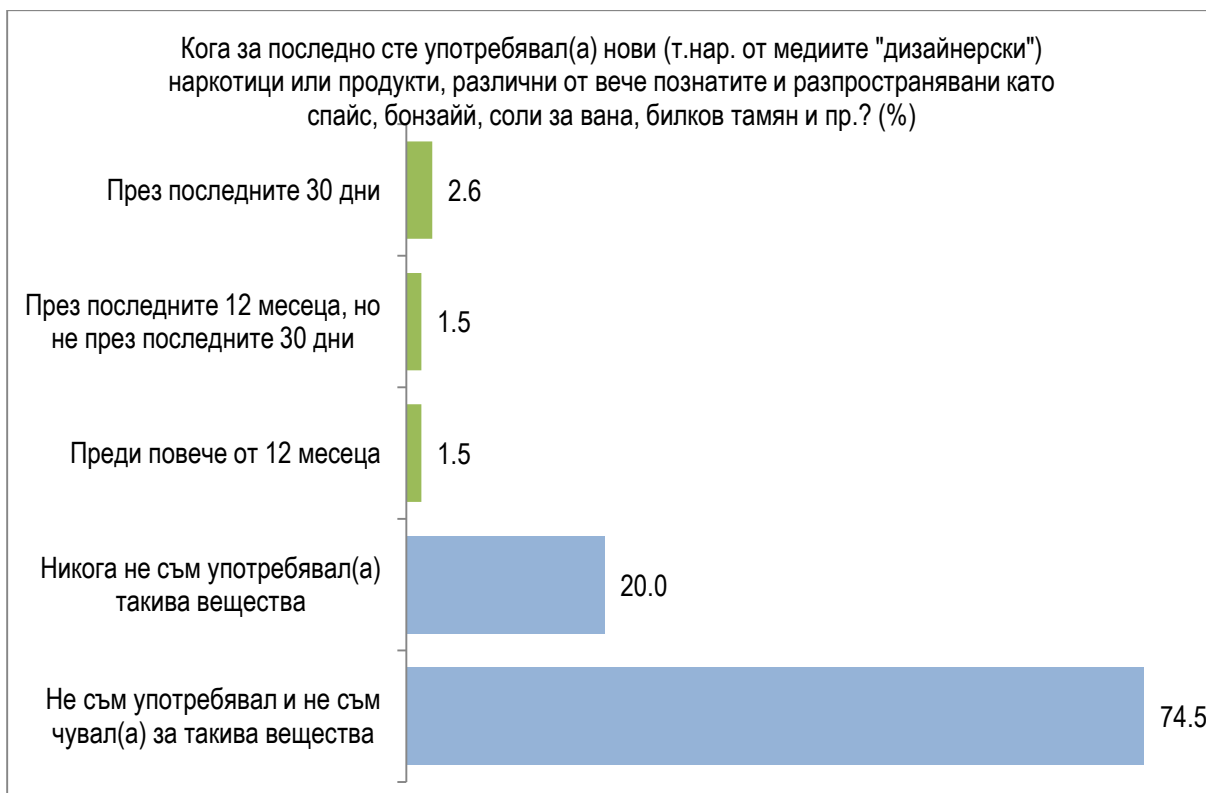
Кога за последно сте употребявал(а) посочените по-долу вещества? (%)

Като причина за употреба на наркотици (опиати, опиоиди, стимуланти и др.) най-често се посочват любопитство (3.3%), за удоволствие (2.8) както и от скука за разнообразие (2%).

По отношение на дизайнерските наркотици значителна част от учениците (74,5%) споделят, че не са запознати и не са чували за тях. Пробвалите някога през живота си такъв вид наркотици са 5,5% от анкетираните, както 2,6% признават, че са употребили през последните 30 дни, а 1,5% през последната една годна.

Най-често с такива вещества анкетираните са се снабдявали от дилъри и свои приятели, като в повечето случаи формата под която е бил наркотика е растителна смес за пушене или прах.

